

Johann Dietz felcser, Gyöngyösi Nagy János kapitány és a többiek

(Jegyzetek az 1686. augusztus 14-i csatáról)

Az eddigi helytörténeti kutatás összegyűjtötte a Törökugratóhoz, a Huszonnégyökrös-hegyhez fűződő néphagyományokat. A Buda ostromához fűződő gazdag történeti irodalomból összegyűjtöttünk néhány történeti forráscsot, melyek a Kamaraerdőre, Budaörs kihalt környékére, a budai vár ostromának egyik sorsdöntő esetére vonatkoznak és talán e mondák születését is megmagyarázzák. Valami kevéssel ez is gazdagítja ismereteinket.

Johann Dietz, a felcser majdnem el sem jutott Buda alá. Szakadó esőben került Berlinben a brandenburgi választófejedelem elé, aki el akarta kergetni az ázott tábort sebeszt: „Miféle ördög hozott ide? Te, te nem fogsz hőstetteket véghez vinni! Takarodj!” Egy öregebb hadseregbesz jótállására mégis csatlakozhatott a sereghöz. Buda ostroma 65 ezer katonával – köztük 15 ezer magyar részvételével már június 18-án megindult. Az első jelentős ostromra 30-án került sor, de eredménytelenül. Július 22-én felrobbant Budán a központi fegyverraktár – Mátyás egykori palotája –, de a török sem maradt tétlen. A 24 éves Batthyány Adám dunántúli főkapitány mintegy 2500 kipróbált katonával jött Buda alá. Gyöngyösi Nagy Ferenc ezredskapitánya azt is feljegyezte, hogy Szentgrótról, Kapornakról, Lindváról, Egerszegről – a család birtokairól – érkeztek Buda ostromára a nemzedékek óta harcra szokott katonák, már apjuk, nagyapjuk is a török ellen harcolt.

Augusztus első harmadában Balog János hadnaggyal talán 150-en indultak őrnátra a kamaraerdei török tábor felé, köztük egy legényke, Deák Péter is. Estig nem tértek meg szálláshelyükre, helyettük bajor őrsapat tagjai futottak *kamaraerdei őrhelyükről, a péterhegyi őrségtől*, hogy itt a felmentő török sereg! A különben vitatkozó vezérkar hamar eldöntötte, hogy a törököt vissza kell venni. Batthyány Adám lovasezredében indulót fújtak az ezredkürtösök. Adám gróf ezeres kapitányai a végvári magyar harcmodorban belemartak a török hadakba, de csak annyira, hogy az ellenség erősebbnek higgye a másikat.

Megragadták a döntő pillanatot, és vagy kétezer magyar lovas támadt az oszmánokra. Közben visszatérőben voltak a portyára induló Balog János hadnagy katonái is, az ifjú Deák Péter nélkül, akit lerántottak lováról, fogollyá lett. A felderítő magyar lovasok – Batthyány Adám lovasezrede több ezer törököt futamított meg. De ez csak az előjáték volt. Elfogott török katonák vallották, hogy az elűzöttek nyomában jön Szári Szulejmán nagyvezír 60-70 ezer fős felszabadító sereggel. A magyar tábor és a szövetségeseket a vérhas is tizedelni kezdte.

Augusztus 14-én hajnalban Szulejmán nagyvezír katonái a kelenvölgyi

síkságra ereszkedtek. Szembe velük a Nagyszénázughoz Petneházy Dávid ezredét rendelték, mellettük osztrák és horvát lovasok, végül Tafée altábornagy ezrede állt. A csatát minden hírmondó másként írta le. Richards Jakab magyar hadmérnök Tafée generálist dicséri, mások a bátor magyarokat. Dietz felcser szerint „Se látni, se hallani nem lehetett mást, mint dörgést, villámlást, trombitálást, jajszót!”

Elképesztő győzelem született, a szövetségesek 50 török zászlót és nyolc ágyút zsákmányoltak. Délutánra Szulejmán katonái a döntő támadás helyett visszavonultak. Károly herceg egy fiatal magyar kapitányt küldött Bécsbe a zsákmányolt zászlókkal, Batthyány Adám katonáit táboroztatta dicsőítették.

A menekülő török katonák a Kamaraerdő fölött emelkedő nagyvezíri főhadiszállásra futottak jelentéstételre. A megmaradtakat Ali pasa vezette Szári Szulejmán elé. Allítólag így mentegőzött: „A padisah katonái oroszláknént harcoltak! Két pasa és kétezer janicsár

esett el, a janicsár aga is súlyosan sebesült. Ezek a hitetlenek maguk az ördögök.”

A mentegőzőt senki nem hallgatta meg, a nagyvezír sátra előtt azonnal megkapta a selyemzsinórt – megfojtották.

Egy héttel később a foglyul esett – és az esetről hírt hozó Deák Péter megkínzása miatt bicegve – bebotorkált Károly herceg toborába. Hírt hozott a kamaraerdei eseményekről, a nagyszénázugi csatáról. A török hadvezetésnek nem sikerült újabb felmentő hadakat Budára küldeni. Batthyány Adám katonái – a híradás szerint – nagyban hozzájárultak Buda szeptember 2-i elestéhez. A romossá vált – lassan benépesülő Budaörsön – az ittmaradt katonák tovább mesélték a biai-nagyszénázugi diadalt. A történeti tények legendává magasztosultak – és megszületett a Törökugrató-Huszonnégyökrös-hegy népi mondája.

KOVÁCS JÓZSEF LÁSZLÓ